

цьому процесу, прискорює чи уповільнює його. Говорячи про стимулювання, звичайно розрізняють його моральну й матеріальну сторони. В естетичному вихованні слід використовувати головним чином моральні стимули (подяка, похвала, схвалення, довір'я, диплом тощо). Однак і матеріальне стимулювання може мати місце (наприклад, премії, призи, пам'ятні подарунки).

Шляхи й методи естетичного виховання в усіх сферах життя мають бути такими, щоб задовольняти й розвивати естетичні потреби людини, особливо потребу в певній діяльності. Задоволення й розвиток духовних, у тому числі естетичних, потреб людини у процесі створення матеріальних благ, громадсько-політичної й науково-практичної діяльності збагачує і особу, і суспільство.

Вибір засобів для розвитку й задоволення естетичних потреб обумовлюється рівнем матеріальної й духовної культури суспільства, соціальними, психологічними й фізіологічними особливостями самої людини.

Потреби суспільства і окремих людей змінюються залежно від розвитку суспільства й індивідуального розвитку особи протягом її життя. Отже, відповідно до суспільного розвитку, статево-вікових особливостей людини, зміни її загальноосвітнього рівня, нагромадження життєвого досвіду необхідно змінювати й шляхи та методи естетичного виховання.

Характер і різноманітність шляхів, форм і методів здійснення естетичного виховання підводять до деяких практичних висновків. Слід зазначити, що у нинішній час актуальною проблемою є рівень соціальної культури молоді. Дуже важливо сформувати у студентів почуття прекрасного, навчити бачити красу. Естетичне виховання є дуже важливим компонентом всього виховання, прищепленням любові до природи, життя. Сутність естетичного виховання полягає у організації різноманітної художньо-естетичної діяльності студентів, спрямованої на формування здібностей сприйняття і розуміння прекрасного у мистецтві та житті, розвитку естетичних понять, смаків та ідеалів, і навіть розвитку творчих задатків і талантів у сфері мистецтва.

Література:

1. Естетичне виховання у вищих навчальних закладах / Авт. кол.: І.А.Зязюн та ін.; Редкол.: В.Ф.Передерій (відп. ред.), В.О.Кудін ... І.А. Зязюн та ін. – К.: Вища шк., 1976. – 207 с.
2. Бутенко В. Г. Культурологічні аспекти формування естетичної свідомості учнівської і студентської молоді / В. Г. Бутенко. // Зб. наук. пр. Пед. науки. – Херсон: Вид-во ХДУ, 2003. – Вип. 34. – С. 17-20.

Марія Антонченко
(Суми, Україна)

МЕДІАОСВІТА В СИСТЕМІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ ВЧИТЕЛЯ

Однією з актуальних проблем сучасного суспільства України є реформування системи освіти до світових стандартів, що відповідають сучасному стану науково-технічного прогресу суспільства. Це передбачає принципово нові функції освіти і роль педагогічних кадрів по забезпеченню відповідності освіти запитам і вимогам сучасного інформаційного суспільства. Особливістю професійної підготовки сучасного вчителя є необхідність працювати в інформаційно-цифровому просторі, коли медіаосвіта стає частиною освітнього процесу, використовувати в своїй професійній діяльності сучасні інформаційні і медіа технології.

Погоджуємось з думкою Г.В. Онкович, яка вважає, що медіаосвіта дає можливість людям зрозуміти, як масова комунікація використовується в їх соціумах, оволодіти здатностями використання медіа в комунікаціях з іншими людьми; забезпечує людині знання того, як: 1) аналізувати, критично усвідомлювати й створювати медіатексти; 2) визначити джерела медіатекстів, їх політичні, соціальні, комерційні й культурні інтереси, їхній контекст; 3) інтерпретувати медіатексти й цінності, що ширяться медіа; 4) відбирати відповідні медіа для створення й поширення своїх власних медіатекстів і знаходження зацікавленої в них аудиторії; 5) одержати можливість вільного доступу до медіа, як для сприйняття, так і для продукції [5].

Аналіз наукової літератури показує, що проблемами медіаосвіти присвячені роботи Д. Мак-Квейл, О. Т. Баришполець, Л. А. Найдьонова, Г.В. Мироненко, О. Є. Голубєва, В. В. Різун, В.Ф. Іванов, О. В. Волошенюк, Г.В. Онкович, О. К. Янишин, І. А. Сахневич, К. В. Балабанова, Г.Г. Почепцов, С.А. Чукут, А.В. Федоров, О.Г.Бесова, А. Литвин, І.М.Наумук, Ю.М. Казаков та ін.

Слід зазначити, що в 2010 р. в Україні було прийнято «Концепцію впровадження медіаосвіти в Україні», а в 2016 р. Президія Національної академії педагогічних наук України схвалила її нову редакцію [2]. Ця Концепція базується на вивченні стану медіакультури населення України та міжнародному досвіді організації медіаосвіти. Основні положення Концепції відповідають завданням, сформульованим у Паризькій програмі-рекомендаціях з медіаосвіти ЮНЕСКО (від 22 червня 2007 р.), резолюції Європарламенту щодо медіаграмотності у світі цифрової інформації (від 16 грудня 2008 р.), Феській декларації ЮНЕСКО з медіаінформаційної грамотності (від 17 червня 2011 р.) та Паризькій декларації ЮНЕСКО з медіаінформаційної грамотності в цифрову епоху (від 28 травня 2014 р.).

Ці програмні документи та наукові праці вітчизняних й закордонних дослідників служать підґрунтям сучасних вимог суспільства до вчителя: він повинен легко орієнтуватися у великій кількості інформації, бути освіченим у інформаційній та медіа сферах, ефективно взаємодіяти з мас-медіа, тобто мати певний рівень медіакультури. В зв'язку з цим особливої актуальності набуває впровадження медіаосвіти в систему

професійної та післядипломної підготовки педагогічних працівників. Але аналіз наукової літератури [1-7 та ін.] показує, що проблема впровадження медіаосвіти в професійну підготовку вчителів, зокрема, в системі післядипломної освіти, досліджено недостатньо, крім цього, вчителі не готові формувати медіаграмотність учнів на практиці. Тому метою статті є дослідити роль і місце медіаосвіти в професійній підготовці вчителів в системі післядипломної освіти.

Згідно з Концепцією [2] медіаосвітою вважається частина освітнього процесу, спрямована на формування в суспільстві медіакультури, підготовку особистості до безпечної та ефективної взаємодії із сучасною системою мас-медіа, включаючи як традиційні (друковані видання, радіо, кіно, телебачення), так і новітні (комп'ютерно опосередковане спілкування, інтернет, мобільна телефонія) медіа з урахуванням розвитку інформаційно-комунікаційних технологій.

Концепція містить основні терміни, мету, завдання й пріоритети розвитку медіаосвіти в Україні, основні принципи і форми медіаосвіти, напрями, етапи та умови реалізації Концепції.

В Концепції перераховуються наступні головні завдання медіаосвіти у сприянні формуванню: медіаінформаційної грамотності; медіаімунітету особистості; рефлексії і критичного мислення; здатності до медіатворчості; розвинених естетичних смаків.

Зрозуміло, що головними провідниками та реалізаторами цієї Концепції повинні стати вчителі. Тому актуальною і значущою в системі післядипломної освіти стає завдання орієнтації навчального процесу вчителів на формування медіаграмотності, медіакультури та медіакомпетентності вчителів.

Медіакультура – культура сприймання і виробництва соціальними групами та соціумом у цілому сукупності інформаційно-комунікаційних засобів, що функціонують у суспільстві, знакових систем, технологій комунікації, пошуку, збирання, виробництва і передавання інформації [2].

На особистісному рівні медіакультура означає здатність людини ефективно взаємодіяти з мас-медіа, адекватно поводитися в інформаційному середовищі, здійснювати ціннісно-вольову рефлексивну регуляцію інформаційної поведінки. Виходячи з цього визначення та задач медіаосвіти можна зробити дефініцію поняття «медіакультура вчителя»

Медіакультура вчителя – це здатність учителя ефективно взаємодіяти з мас-медіа (використовувати існуючі медіаресурси навчального призначення та створювати власні), організувати роботу учнів в інформаційному середовищі, здійснювати рефлексивну регуляцію результатів навчання.

Медіаграмотність учителя – це складова його медіакультури, яка стосується вміння користуватися інформаційно-комунікативною технікою, виражати себе і спілкуватися за допомогою медіазасобів, успішно здобувати необхідну інформацію, свідомо сприймати і критично тлумачити інформацію, отриману з різних медіа, відділяти реальність від її віртуальної симуляції, тобто розуміти реальність, сконструйовану медіаджерелами, осмислювати владні стосунки, міфи і типи контролю, які вони культивують.

Науковець О.В. Федоров визначає медіакомпетентність особистості як сукупність її мотивів, знань, умінь, здібностей, що сприяють використанню, критичному аналізу, оцінці та передачі медіатекстів в різних видах, формах та жанрах, аналізу складних процесів функціонування медіа в соціумі [6, с. 24].

На його думку, медіакомпетентність педагога – це сукупність мотивів, знань, умінь, здібностей педагога, які сприяють медіаосвітній діяльності в аудиторії різного віку [6, с. 24].

Враховуючі актуальність впровадження медіаосвіти у освітній процес учителів та необхідність розвитку їх медіакомпетентності та медіакультури, на кафедрі освітніх та інформаційних технологій Сумського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти було оновлений вміст навчально-тематичної та робочої програм з дисципліни «Інформаційні та телекомунікаційні технології навчання». У самостійний компонент програм було внесено тему «Медіаосвіта (медіаграмотність) як важливий показник професійної підготовки учителя», яка розрахована на чотири години. В неї розглядаються наступні питання: теорії та технології медіа й медіаосвіти; медіаграмотність в освіті; про вплив інформації на свідомість людини, маніпуляція, пропаганда, фейки; критичне ставлення до інформації, формування критичного мислення. Для розкриття цих питань автором підготовлено теоретичні матеріали для самостійного опрацювання «Медіаосвіта в професійній підготовці вчителя» [1], які призначені для широкого кола педагогічних працівників. В них зроблено огляд сучасних теорій медіаосвіти, проаналізовано стан та перспективи її розвитку, вплив мас-медіа на свідомість людей та обґрунтовано необхідність формування критичного мислення учнів, розглянуто сутність та методику розвитку критичного мислення учнів.

Слід зазначити, що для вчителів інформатики та математики доцільно було б ввести окремий курс «Основи медіаграмотності».

Медіаосвіту вчителя можна розглядати як ресурс, який спроможний забезпечити підвищення ефективності навчання учнів загальноосвітніх закладів під час його професійної діяльності. Тому вчитель повинен вчити школярів працювати з новітніми інформаційними ресурсами, а головне готувати їх до інтегрування у світовий інформаційний простір.

Слід зазначити, що професійна підготовка вчителів складається з формування професійних компетенцій і, зокрема, медіакомпетентності. Сучасні електронні медіа (телебачення, Internet тощо) і відповідні їм медіаресурси та медіапродукти реалізують комплекс функцій і вплив на аудиторію. З одного боку, ця багатогранність відкриває необмежені можливості для модернізації навчально-виховного процесу, з іншого боку, вимагає від педагогів, що використовують електронні медіаресурси у педагогічній діяльності, ретельного планування та чіткого розуміння цілей й завдань власних занять.

Умовою позитивного та правильного впливу медіа на результативність навчання школярів є поєднання володіння вчителем інформацією про існуючі медіаресурси навчального призначення й умінням ефективно їх використовувати в навчальному процесі, а також вмінням створювати власні медіапродукти.

Література:

1. Антонченко М.О. Медіаосвіта в професійній підготовці вчителя [теоретичні матеріали для самостійного опрацювання] / упор. М.О. Антонченко – Суми: НВВ КЗ СОІППО, 2017. – 82 с.
2. Концепція впровадження медіаосвіти в Україні (нова редакція) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://osvita.mediasapiens.ua/mediaprosvita/mediaosvita/kontseptsiya_vprovadzhennya_mediaosviti_v_ukraini_nova_redaktsiya/
3. Медіакультура особистості: соціально-психологічний підхід: Навч. посібник / О. Т. Баришполець, Л. А. Найдьонова, Г.В. Мироненко, О. Є. Голубева, В.В. Різун та ін.; За ред. Л.А. Найдьонової, О. Т. Баришпольця. – К.: Міленіум, 2009. – 440 с.
4. Медіаосвіта та медіаграмотність: підручник / Ред. упор. В.Ф. Іванов, О.В. Волошенко; За наук. ред. В. В. Різун. – Вид. 2-ге, стереотип. – К.: Центр Вільної Преси, 2013. – 352 с.
5. Медіаосвіта як інтелектуально-комунікативна мережа (Розділ 4) / Г.В. Онкович, О. К. Янишин, І. А. Сахневич, К. В. Балабанова // Теоретико-методологічні засади інтеграції змісту гуманітарної освіти у вищих навчальних закладах негуманітарного профілю: монографія; За заг. ред. Г.В. Онкович. – К.: Педагогічна думка, 2012. – С. 239–335.
6. Федоров А. В. Словарь терминов по медиаобразованию, медиапедагогике, медиаграмотности, медиакомпетентности / А. В. Федоров. – Таганрог: Изд-во Таганрог. гос. пед. ин-та, 2010. – С. 24.

Валерія Бесага
(Глухів, Україна)

СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ПРОФІЛАКТИКА АЛКОГОЛІЗМУ СЕРЕД МОЛОДІ

Різне соціальне розшарування сімей, невірноваженість психоемоційного фону виховання, соціалізація в умовах знецінення загальнолюдських принципів моралі призводять до порушення соціальної адаптації, яке характеризується зловживанням однією або кількома психоактивними речовинами.

Алкоголізм студентської молоді є сьогодні однією з найсерйозніших проблем. У наш час це захворювання з окремих випадків перетворилося у справжню епідемію, яка нівечить мільйони людей, призводить до смерті. Причому спостерігається тенденція не тільки до подальшого збільшення випадків алкоголізму, але і до його значного «омолодження». Усе більше випадків захворювання на алкоголізм відмічається у підлітків та молоді. Алкоголь уживає переважна більшість студентів коледжів, технікумів, ПТУ. Тому необхідно зробити все, щоб проникнення у студентський осередок алкоголізму було зустрінуте озброєнням знань про те, що являє собою це захворювання, яке штучно людина викликає у себе.

Шкода алкоголю очевидна. Доведено, що при попаданні алкоголю усередину організму, він розноситься по крові до всіх органів і шкідливо діє на них аж до руйнації. При систематичному вжитку алкоголю розвивається небезпечна хвороба – алкоголізм.

Причинами поширення алкоголю серед молоді, наслідками від вживання, розробкою засобів, методів лікування та профілактики завжди цікавилась значна кількість науковців. Серед них можна зазначити Л. Я. Вишневську, В. Ф. Круглянського, В. В. Комар, О. А. Данилову, які висвітлюють соціально-психологічні і біологічні механізми виникнення алкоголізму, їх особливості та негативні наслідки. В працях професора Г. А. Макеева розкривається широкий спектр питань присвячених алкоголізму, а саме причини, наслідки та профілактика алкоголізму. В. М. Бенюмов, О. Р. Костенко, К. М. Флоренсова досліджували негативний вплив на організм людини алкоголю.

Поява на початку життєвого шляху молодої людини такої шкідливої звички, як регулярне вживання алкоголю, зумовлює погіршення стану здоров'я, деградацію особистісної структури й заважає реалізації можливостей молоді.

У формуванні алкогольної залежності вирішальну роль відіграють такі фактори:

- Спадковість. Якщо батьки дитини з покоління в покоління страждають алкоголізмом, то ризик розвитку залежності у підлітка тільки зростає.
- Оточення. Коли в компанії школярів, студентів прийнято розпивання спиртних напоїв, практично неможливо залишитися осторонь. Щоб не відрізнятись від інших молоді люди починають пити спиртне.
- Неблагополучні сім'ї. Дуже часто такі батьки не приділяють належної уваги своїй дитині. Батько який п'є може бути жорстоким, а мати не помічати проблеми і потреби свого сина чи дочки. Такі особи починають шукати розраду в вуличних компаніях, де розпивання спиртних напоїв відбувається регулярно.
- Гіперопіка. Надто турботливі батьки, що не дають свободи дії дитині, мимоволі підштовхують її до непередбачуваних вчинків. Такі діти намагаються вирватися від надмірної опіки і довести оточуючим, що вони вже дорослі і самостійні. І дуже часто це відбувається за допомогою алкоголю.
- Доступність спиртних напоїв. Супермаркети, невеликі магазини біля будинку і ларьки рясніють яскравими баночками і пляшками, привертаючи увагу молоді. Далеко не кожна торгова точка